

K.M. Horjus

No. 5.41

**BEDRIJFSRESULTATEN VAN IN ZEELAND
GEVESTIGDE MOSSELKWEKERIJEN**

Seizoen 1973/1974

Juli 1976

L. 26
5.41 R

**Landbouw-Economisch Instituut
Afdeling Visserij en Bosbouw**

92153: 1973/1974

Inhoud

	Blz.
WOORD VOORAF	7
1. ALGEMEEN OVERZICHT VAN DE MOSSEL CULTUUR	9
1.1 De plaats van de mosselcultuur in de totale Nederlandse visserij	9
1.2 Algemene produktieomstandigheden seizoen 1973/74	10
1.3 Aangevoerde hoeveelheden en geldopbrengst seizoen 1973/74	11
1.4 Aangevoerde hoeveelheden en geldopbrengst seizoen 1974/75	13
1.5 De ontwikkeling van de aanvoer vanuit Zeeland	14
1.6 De afsluiting van de Grevelingen	15
1.7 Het aanvoerpatroon voor Zeeland en de Waddenzee	17
1.8 Het verloop van de gemiddelde prijs per maand	22
1.9 De in- en uitvoer van verse consumptiemosselen	22
1.10 De export naar België en Frankrijk per maand, per seizoen	23
1.11 Het verloop van de export naar België en Frankrijk in seizoen 1973/74	26
1.12 Het aanbod van consumptiemosselen op de Franse markt	26
1.13 De industriële verwerking en het binnenlands verbruik van mosselen	28
1.14 Aantal vergunninghouders en aantal bedrijven	29
1.15 Overzicht van de vloot	32
2. OMVANG EN METHODE VAN HET ONDERZOEK	33
2.1 Bedrijfskeuze en aantal bij het onderzoek betrokken bedrijven	33
2.2 Methode van onderzoek	33
3. RESULTATEN VAN HET ONDERZOEK	35
3.1 De gemiddelde bruto- en netto-opbrengstprijis per mosselton	35
3.2 De opbrengsten per bedrijf	35
3.3 De kosten per bedrijf	37
3.4 De resultaten per bedrijf	37
4. DE FINANCIËLE POSITIE VAN HET MOSSELBEDRIJF	41
SUMMARY	44
BIJLAGEN	46

LIJST VAN TABELLEN

- 1.1 Opbrengst van de Nederlandse visserij 1965 t/m 1975
- 1.2 Opbrengst per tak van visserij, in % van de totale Nederlandse visserij ; 1968 t/m 1975
- 1.3 Aanvoer en opbrengst van consumptiemosselen; seizoen 1967/68 t/m 1974/75
- 1.4 Aanvoer en opbrengst van consumptiemosselen; seizoen 1973/74 t.o.v. 1969/70 t/m 1972/73
- 1.5 De aanvoer per seizoen uit Zeeland en de Waddenzee in %; 1966/67 t/m 1974/75
- 1.6 Procentuele verdeling van de totale aanvoer naar thuishaven
- 1.7 Procentuele aanvoergegevens van vóór en ná de afsluiting van de Grevelingen
- 1.8 In- en uitvoer van verse consumptiemosselen; seizoen 1966/67 t/m 1974/75
- 1.9 Herkomst en aanbod van consumptiemosselen op de Franse markt
- 1.10 Aankoop van mosselen door de (half-)conservenindustrie; 1965 t/m 1974
- 1.11 De uitvoer van conserven van schaal- en weekdieren; 1970 t/m 1974
- 1.12 Schatting van de binnenlandse afname van verse mosselen; 1968 t/m 1974
- 1.13 Visconsumptie in Nederland in kg per hoofd van de bevolking
- 1.14 Aantal vergunninghouders in de mosselcultuur; 1965/66 t/m 1974/75
- 1.15 Aantal bedrijven (economische eenheden) in de mosselcultuur; 1965/66 t/m 1974/75
- 1.16 Aantal vaartuigen in de mosselcultuur, naar thuishaven en motorvermogen, toestand per 31 december 1965 t/m 1974
- 3.1 Bruto- en netto-opbrengstprijzen per mosselton; seizoenen 1971/72 t/m 1973/74
- 3.2 De kostenopbouw in procenten; seizoenen 1971/72 t/m 1973/74
- 3.3 Gemiddelde bedrijfsresultaten per produktiviteitsklasse; seizoenen 1971/72 t/m 1973/74
- 3.4 Samenvatting van de gemiddelde bedrijfsresultaten 1968/69 t/m 1973/74
- 4.1 Gemiddelden van fiscale balansen per ultimo seizoen 1973/74

GRAFIEKEN

- 1.1 Totale aanvoer van consumptiemosselen per maand; seizoen 1973/74 t.o.v. 1969/70 t/m 1972/73
- 1.2 De aanvoer van consumptiemosselen seizoen 1973/74 naar gebied en in totaal per maand
- 1.3 Totale Nederlandse aanvoer van consumptiemosselen(cumulatief) seizoen 1973/74 t.o.v. 1969/70 t/m 1972/73
- 1.4 Verloop van de gemiddelde prijs per maand; seizoen 1971/72 t/m 1974/75
- 1.5 De export van verse consumptiemosselen naar België en Frankrijk per maand per seizoen; seizoenen 1972/73 t/m 1974/75
- 1.6 De export van verse consumptiemosselen in seizoen 1973/74 naar België en Frankrijk per maand
- 2.1 Universum en steekproef
- 4.1 De spreiding van het percentage eigen vermogen

BIJLAGEN

- 1 Vlootoverzicht, seizoen 1973/74
- 2 Het aantal mosselkwekerijen per groep per plaats, seizoen 1973/74
- 3 Toelichting op de berekening van kosten en opbrengsten
- 4 Aanvoer, invoer en uitvoer, kalenderjaargegevens 1965 t/m 1974

Woord vooraf

In het kader van het continue onderzoek naar de bedrijfsresultaten van de Nederlandse visserij, wordt in deze publikatie verslag uitgebracht over de bedrijfsresultaten van in Zeeland gevestigde mosselkwekerijen in het seizoen 1973/74.

Deze publikatie is een vervolg op de publikaties no. 5.29 en 5.35, waarin over ditzelfde onderwerp werd gerapporteerd over de seizoenen 1971/72 en 1972/73.

Voor dit rapport is wederom gebruik gemaakt van de fiscale boekhoudingen van de betrokken bedrijven, welke in bedrijfseconomische zin werden aangevuld respectievelijk gecorrigeerd.

Van deze fiscale gegevens kon dank zij de toestemming van de mosselkwekers gebruik worden gemaakt. De desbetreffende boekhoudbureaus en administratiekantoren verleenden ook voor dit rapport weer hun volledige medewerking.

Teneinde de ontwikkelingen in de mosselkwekerij zoveel mogelijk op de voet te kunnen volgen, zijn eveneens enkele algemene gegevens - betreffende vloot, aantal bedrijven, aanvoer en uitvoer - over het seizoen 1974/75 in dit rapport opgenomen.

Het onderzoek is verricht door K.M. Horjus van de afdeling Visserij en Bosbouw, terwijl J. Geluk bij de verzameling van de fiscale gegevens een belangrijke bijdrage leverde.

Den Haag, juli 1976

De Directeur

(A. Maris)

1. Algemeen overzicht van de mosselcultuur

1.1 De plaats van de mosselcultuur in de totale Nederlandse visserij

De totale aanvoer van de Nederlandse visserij heeft zich in de (kalender-) jaren 1972 t/m 1975 vrijwel op rond 300 miljoen kg gehandhaafd. Het aanvoerniveau van de mosselen van rond 100 miljoen kg in de jaren 1972 en 1973 was eerder slechts alleen in 1964 behaald. In 1974 lag dit op ruim 85 miljoen kg en in 1975 wederom op rond 100 miljoen kg.

De geldopbrengst bewoog zich vóór 1970 op een niveau van 6 à 7% van de totale opbrengst van de Nederlandse visserij. In 1971 t/m 1974 is de opbrengst echter - mede als gevolg van de relatief laag gebleven prijs en de stijging van de besommingen in alle andere sectoren van de zeevisserij - gekomen op circa 4,5%, hoewel in 1975 wederom ruim 6% is bereikt.

Tabel 1.1 Opbrengst van de Nederlandse visserij 1)

	Totaal zee- viss. 2)	Grote zee- viss. 3)	Kleine zee- viss. 4)	Gar- nalen- viss. 4)	Mossel- cultuur 5)	Oester- cultuur 5)	IJssel meer- viss. 5)	Diver- sen
Opbrengst (mln.gld.)								
1965	195,8	58,9	90,9	17,5	11,5	4,6	10,5	1,9
1966	223,5	59,1	118,1	17,5	9,7	4,9	10,9	3,3
1967	222,7	54,5	120,7	17,5	11,3	5,3	11,5	1,9
1968	231,0	54,2	127,3	16,4	13,7	5,5	10,7	3,2
1969	243,4	59,2	137,3	12,9	16,1	5,9	10,3	1,7
1970	281,4	67,2	161,1	17,2	20,2	6,3	7,0	2,4
1971	304,5	70,0	190,2	14,1	12,7	7,2	8,9	1,4
1972	347,3	82,7	217,0	16,1	15,1	7,7	8,3	0,4
1973	417,4	95,6	268,0	17,8	17,7	8,5	8,4	1,4
1974	424,5	95,2	269,2	20,1	20,0	10,3	8,5	1,2
1975 6)	461,8	98,9	280,9	25,5	28,5	13,0	13,8	1,2

1) Incl. aanvoer in België, Groot-Brittannië, West-Duitsland en Denemarken.

2) Excl. visloggers en kotters meer dan 27 m.

3) Incl. visloggers en kotters meer dan 27 m.

4) Incl. drogerijgarnalen; t/m 1969 excl. bijvis.

5) T/m 1969 incl. bijvis garnalenvisserij.

6) Voorlopige cijfers.

Bron: CBS, LEI

Tabel 1.2 Opbrengst per tak van visserij, in procenten van de totale Nederlandse visserij

	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975 1)
Grote zeevisserij (excl. drijfsnet- visserij)	24,2	23,9	23,0	23,8	22,9	23,1	21,4
Kleine zeevisserij	56,5	57,2	62,4	62,5	64,2	62,8	60,8
Garnalenvisserij	5,3	6,1	4,6	4,6	4,3	4,7	5,5
Mosselcultuur	6,6	7,2	4,2	4,4	4,3	4,7	6,2
Oestercultuur	2,5	2,2	2,4	2,2	2,0	2,4	2,8
IJsselmeervisserij	4,2	2,5	2,9	2,4	2,0	2,0	3,0
Diversen	0,7	0,9	0,5	0,1	0,3	0,3	0,3
Totaal	100	100	100	100	100	100	100

1) Voorlopige cijfers.

1.2 Algemene produktieomstandigheden seizoen 1973/74

Zaadvisserij en uitzaai ten behoeve van volgende seizoen(en).

Gezien het feit dat in 1972 vrijwel nergens mosselzaad was gevangen en door de schade van de hevige stormen op 13 november 1972 en 4 april 1973 waren de verwachtingen voor de mosselzaadvisserij in mei 1973 in het Westelijke Waddengebied bepaald niet hoog gespannen. De werkelijkheid viel echter alleszins mee: er werden voornamelijk groot-halfwas en grote mosselen gevestigd, welke op consumptie-percelen in de Waddenzee werden uitgezet.

Direct daarna (laatste week mei - eerste week juni 1973) werd het Oostelijke Waddengebied voor de zaadvisserij vrijgegeven. Naar schatting werd hier ruim 60.000 ton zeer groot halfwas tot grote mosselen gevestigd, die naar Zeeland werden overgebracht. Daarvan werd \pm 1/3 gedeelte op Volkerak-percelen uitgezaaid.

Aanvoer en prijzen van consumptiemosselen

Kort na de openstelling van het seizoen op 21 juni 1973 werden de eerste partijen tegen een zeer redelijke prijs door de handel afgenomen.

In juni/juli 1973 was de kwaliteit van de Zeeuwse mosselen nog zeer matig. Dit herstelde zich echter spoedig zodat in augustus/september 1973 de Zeeuwse mosselen van goede kwaliteit en die van de Wadden zelfs van uitstekende kwaliteit waren.

In september 1973 werd in het Westelijke Waddengebied zeer veel zaadval geconstateerd, waardoor grote voorraden consumptiemosselen verstikt dreigden te geraken. De kwaliteit bleef echter prima.

In oktober 1973 bleek, dat veel van het gevallen zaad was

afgestorven, door de overdadige schelpvorming was het echter moeilijk leverbare mosselen van de banken te vissen. Veelal werd besloten de percelen schoon te vissen (nog steeds prima kwaliteit) en opnieuw te bezaaien.

In oktober/november 1973 werd alsnog vergunning verleend tot zaadvissen in de Westelijke Waddenzee voor uitzaai aldaar. Deze zaadvissers gaf uitstekende resultaten (1.000-1.500 ton zaad per dag).

Voorts werden in oktober 1973 door 27 kwekers 57 percelen gekozen (Waddenzee 38, Zeeland 19) in het kader van de uitgifte van vervangende percelen voor door de afsluiting van de Grevelingen verloren gegane kweekgrond.

Door de zware storm op 13 november 1973 hadden zich veel mosselen vastgezet en/of waren verspreid, hetgeen de visserij bemoeilijkte (langer vissen voor een volle vracht).

December 1973 begon met een goede vraag naar consumptiemosselen en een uitstekende prijs. Op 11 december vond echter voor Wemeldinge een aanvaring plaats met een olie-binnentanker, waardoor naar schatting een 80 ton gasolie de Oosterschelde verontreinigde en diverse mosselpercelen en verwaterplaatsen tijdelijk onbruikbaar waren. Ook de export kwam daardoor stil te liggen.

Begin januari 1974 werd de export wederom hervat. Een grote vraag met een goede prijs gaf weer enige compensatie voor de maand december.

In februari 1974 daalde de kwaliteit van de Zeeuwse mosselen vrij sterk, voor de Waddenzee bleef deze vrijwel gelijk. Het veelvuldige voorkomen van zeesterren veroorzaakte in de laatste maanden van het seizoen - zowel in de Waddenzee als in Zeeland - veel last.

Op 24 april 1974 werd het seizoen 1973/74 afgesloten. Van dit seizoen kan, samenvattend, worden gesteld, dat de produktie van rond 100 miljoen kg op een "normaal" niveau lag, de kwaliteit van de mosselen over het algemeen goed tot zeer goed was, terwijl de gemiddelde prijs, vooral in de eerste maanden bijzonder goed was en zich ook later op een behoorlijk niveau handhaafde.

1.3 Aangevoerde hoeveelheden en geldopbrengst seizoen 1973/74

De totale aanvoer van dit seizoen van rond 100 miljoen kg bedroeg + 65% van die in het "overproduktie"-seizoen 1972/73. De aanvoer vanuit Zeeland was in dit seizoen vrijwel gelijk aan die van seizoen 1972/73.

Na de "produktie-explosie" van de Waddenzee in seizoen 1972/73 kwam voor 1973/74 de totale Waddenzee aanvoer op + 55% hiervan te liggen.

Tabel 1.3 Aanvoer en opbrengst van consumptiemosselen in de seizoenen 1967/68 t/m 1974/75

	1967- 1968	1968- 1969	1969- 1970	1970- 1971	1971- 1972	1972- 1973	1973- 1974	1974- 1975
AANVOER (in mln.kg):								
Totaal	78,7	107,6	88,5	75,6	118,3	156,9	101,3	103,5
AF: Fondsleveringen:								
Uit Zeeland	-	-	-	1,7	7,0	11,5	5,1	0,3
Uit de Waddenzee	-	-	-	5,1	20,6	39,4	4,3	16,3
VERKOCHT	78,7	107,6	88,5	68,8	90,7	106,0	91,9	86,9
Uit Zeeland	26,1	36,2	39,7	41,2	31,1	24,2	30,2	34,2
Uit de Waddenzee	52,6	71,4	48,8	27,6	59,6	81,8	61,7	52,7
OPBRENGST (in mln.gld.):								
Uit Zeeland: aan handel	4,3	4,9	8,9	11,2	4,8	3,7	5,4	8,8
Uit Waddenzee, aan handel	8,7	9,2	9,3	5,8	8,6	12,4	12,1	11,8
Totaal aan handel	13,0	14,1	18,2	17,0	13,4	16,1	17,5	20,7
GEMIDDELDE PRIJS								
(gld. per 100 kg)								
Uit Zeeland, aan handel	16,43	13,46	22,43	27,30	15,40	15,25	18,06	25,80
Uit de Waddenzee, aan handel	16,49	12,94	19,11	21,10	14,46	15,15	19,54	22,57
Totaal aan handel	16,47	13,12	20,59	24,80	14,78	15,17	19,05	23,84

Mede i.v.m. het verminderde aanbod trokken de gemiddelde opbrengstprijzen van handelsmosselen weer aan; met rond 20% voor Zeeuwse en ca. 30% Waddenzee-mosselen.

Gemiddeld voor alle aan de handel geleverde mosselen lag de opbrengstprijs + 25% hoger. Dank zij de betere gemiddelde prijs, - vooral in de eerste maanden, doch eveneens later in het seizoen -, kwam, ondanks de verminderde aanvoer, de totale opbrengst (inclusief fondsmosselen) op 17,6 miljoen gulden (= 106% van de totale opbrengst in seizoen 1972/73).

Wegens het niet bereiken van de minimumprijs werden in het top-aanvoer seizoen 1972/73 ca. 509.000 mosselton door het Mossel fonds ingenomen. In het seizoen 1973/74 bereikten + 94.000 mosselton niet de op f 14,75 per mosselton vastgestelde minimumprijs. Deze door het fonds ingenomen mosselen werden aan het einde van het seizoen geruimd voor ca. f 136.000.

1.4 Aangevoerde hoeveelheden en geldopbrengst seizoen 1974/75

De totaal aangevoerde hoeveelheid in het seizoen 1974/75 verschilde slechts weinig met die van het seizoen 1973/74 (rond 2% hoger). De aanvoer vanuit Zeeland liep + 2% terug, terwijl de Waddenzee-aanvoer een stijging liet zien van bijna 5%.

De gemiddelde prijzen, welke vooral in de eerste maanden van dit seizoen bijzonder gunstig lagen, handhaafden zich ook later in het seizoen, dank zij een goede vraag bij een niet exorbitant lage aanvoer, op een zeer redelijk niveau, waardoor het seizoen 1974/75 een zeer gunstig verloop had.

Deze gunstige ontwikkeling werd nog gestimuleerd door de enorme groei in de Waddenzee van de aldaar in het voorjaar van 1974 uitgezette zaaimosselen. Deze mosselen waren zodanig snel gegroeid dat zij reeds in december 1974/januari 1975 consumptiemosselen waren geworden met een visgewicht van + 30 kg per mosselton en een stukstal van + 130 (per 2½ kg).

Volgens het bedrijfsleven had zich nog nooit een dergelijke groei voorgedaan. De keerzijde van deze groei was, dat de mosselen veel getrost waren, waardoor de verwerking aanzienlijk moeilijker werd. De Zeeuwse mosselen lieten een veel mindere groei zien, doch vertoonden derhalve ook minder trosvorming. Daardoor waren zij aantrekkelijker voor de handel en brachten een goede gemiddelde prijs op die - evenals in overige seizoenen (behalve seizoen 1972/73) - hoger lag dan voor de Waddenzee-mosselen.

De totale geldopbrengst - inclusief fondsmosselen - bedroeg voor seizoen 1974/75 21,5 miljoen gulden, d.i. ruim 22% hoger dan de opbrengst in seizoen 1972/73.

Tabel 1.4 Aanvoer en opbrengst van consumptiemosselen seizoen 1973/74 t.o.v. het gemiddelde van de seizoenen 1969/70 t/m 1972/73

	1969/70 t/m 1972/73	1973/74	1974/75
Totale aanvoer 1) (in mln.kg):			
Uit Zeeland	39,1	35,3	34,5
Uit de Waddenzee	70,7	66,0	69,0
Totaal	109,8	101,3	103,5
Totale opbrengst 1) (in mln.gld.)			
Uit Zeeland	7,2	5,5	8,9
Uit de Waddenzee	9,3	12,1	12,6
Totaal	16,5	17,6	21,5
Gemiddelde prijs (gld.per 100kg) van aan de handel verkochte mosselen			
Zeeland	20,09	18,06	25,80
Waddenzee	17,46	19,54	22,57
Totaal	18,84	19,05	23,84

1) Incl. fondsmosselen.

1.5 De ontwikkeling van de aanvoer vanuit Zeeland

De procentuele verdeling van de aanvoer vanuit Zeeland en de Waddenzee is gegeven in tabel 1.5.

Tabel 1.5 De aanvoer per seizoen vanuit Zeeland en de Waddenzee in procenten

	1967- 1968	1968- 1969	1969- 1970	1970- 1971	1971- 1972	1972- 1973	1973- 1974	1974- 1975
Aanvoer in procenten uit Zeeland	33	34	45	57	32	23	35	33
Uit de Waddenzee	67	66	55	43	68	77	65	67

Het aandeel van de aanvoer vanuit Zeeland bedroeg in de seizoenen 1972/73 en 1974/75 rond 1/3 van de totale aanvoer. Het per-

centage 57 in seizoen 1970/71 is enigszins geflatteerd, doordat in dat seizoen de aanvoer vanuit de Waddenzee aanzienlijk terugliep terwijl de aanvoer vanuit Zeeland niet veel hoger was dan in het seizoen 1969/70. In seizoen 1972/73 werd de procentuele verdeling duidelijk beïnvloed door de enorme produktiestijging van de Waddenzee, bij een in absolute omvang weinig lagere Zeeland-aanvoer.

1.6 De afsluiting van de Grevelingen

Een indeling van de aanvoer over een aantal seizoenen naar thuishaven van de schepen levert het volgende beeld op.

Tabel 1.6 Procentuele verdeling van de totale aanvoer (uit Zeeland en Waddenzee) naar thuishaven

	1970/71	1971/72	1972/73	1973/74	1974/75
Thuishaven					
Bruinisse	30	24	27	29	24
Yerseke	43	50	49	48	50
Zierikzee	13	13	12	13	14
Overige	14	13	12	10	12

De relatieve achteruitgang van de aanvoer met schepen uit Bruinisse als gevolg van de afsluiting van de Grevelingen in mei 1971 is reeds in het vorige rapport (no. 5.35) besproken.

Het aandeel van de schepen uit Bruinisse in de totale Nederlandse aanvoer blijkt - gemiddeld over vier thans definitief bekende seizoenen - na de afsluiting van de Grevelingen, met 5% te zijn teruggelopen (zie tabel 1.7(a)). Na de forse terugval in 1971/72 leek het erop, dat de bijdrage met schepen uit Bruinisse zich geleidelijk herstelde, het seizoen 1974/75 laat echter wederom een (geringe) daling zien.

Tabel 1.7(b) geeft een inzicht in de verhouding van de aanvoer vanuit Zeeland en de Waddenzee gesplitst naar het percentage voor alle bedrijven en bedrijven uit Bruinisse. Voor alle bedrijven liep het percentage voor Zeeland terug van 45% vóór de afsluiting tot 31% erna. Voor Bruinisse zijn de vergelijkbare percentages resp. 46% en 20%.

Van de Zeeuwse aanvoer als zodanig leverden de bedrijven uit Bruinisse vóór de afsluiting gemiddeld 31%, ná de afsluiting gemiddeld slechts 16% (tabel 1.7(c)).

Uit de opstelling onder tabel 1.7(d), waarbij de gemiddelde aanvoer in de drie seizoenen vóór de afsluiting op 100 is gesteld, blijkt, evenals in het voorgaande rapport, dat Bruinisse ook t/m seizoen 1974/75 de algemene ontwikkeling in de aanvoer niet heeft kunnen volgen. Het aantal mosselbedrijven in Bruinisse is relatief

Tabel 1.7 Procentuele aanvoergegevens van vóór en ná de afsluiting van de Grevelingen

	1968/69		1969/70		1970/71		1971/72		1972/73		1973/74		1974/75		1975 Gem.	
a. Totale aanvoer met schepen uit Bruinisse in procenten van de totale Nederlandse aanvoer	30	32	30	31	24	27	29	24	27	29	24	24	24	26		
b. Aanvoer uit Zeeland in procenten van de totale aanvoer																
1. alle bedrijven	34	45	57	45	32	23	35	32	23	35	33	33	31			
2. Bruinisser bedrijven	33	42	66	46	18	5	28	18	5	28	27	27	20			
c. Aandeel van de bedrijven uit Bruinisse in de aanvoer vanuit Zeeland	29	30	35	31	14	6	24	14	6	24	19	19	16			
d. Ontwikkeling van de totale aanvoer waarbij 1968/69 t/m 1970/71 = 100																
alle bedrijven				100	131	174	112	131	174	112	111	111	132			
bedrijven uit Bruinisse				100	103	151	105	103	151	105	89	89	112			

iets meer afgenomen, doch ook voor het seizoen 1974/75 kan worden gesteld, dat een volledige compensatie voor de opbrengst uit verloren gegane percelen nog niet werd gerealiseerd. In maart 1975 is voor de ergst gedupeerde kwekers een toewijzing van mosselpercelen geopend. Hierbij waren 34 kwekers aanwezig. Aangenomen wordt, dat de ergst gedupeerde kwekers daardoor grotendeels schadeloos zijn gesteld.

1.7 Het aanvoerpatroon voor Zeeland en de Waddenzee

In grafiek 1.1 is de totale aanvoer in seizoen 1973/74 vergeleken met het gemiddelde verloop van de vier daaraan voorafgaande seizoenen 1969/70 t/m 1972/73, teneinde de invloed van één bepaald seizoen enigermate af te zwakken.

De aanvoer in het seizoen 1973/74 vertoont over het algemeen een normaal verloop. De grafiek toont aan, dat reeds vroeg in het seizoen (juni t/m augustus) de aanvoer flink op gang kwam en in deze maanden boven het gemiddelde van de vier voorafgaande seizoenen lag.

Gecombineerd met een aantrekkelijke prijs in deze periode (zie grafiek 1.4) gaf dit voor het seizoen 1973/74 een bevredigende start. Tot en met november was het aanvoerverloop vrij normaal, met een terugval in september, mogelijk als gevolg van cholera-publikaties in Italië betreffende de mosselen, waardoor de export stagneerde en wellicht partijen mosselen werden opgehouden.

In december 1973 was er een forse terugval in de aanvoer, (voornamelijk vanuit de Waddenzee), veroorzaakt door de zware storm in november en de gasolieschade in de Oosterschelde.

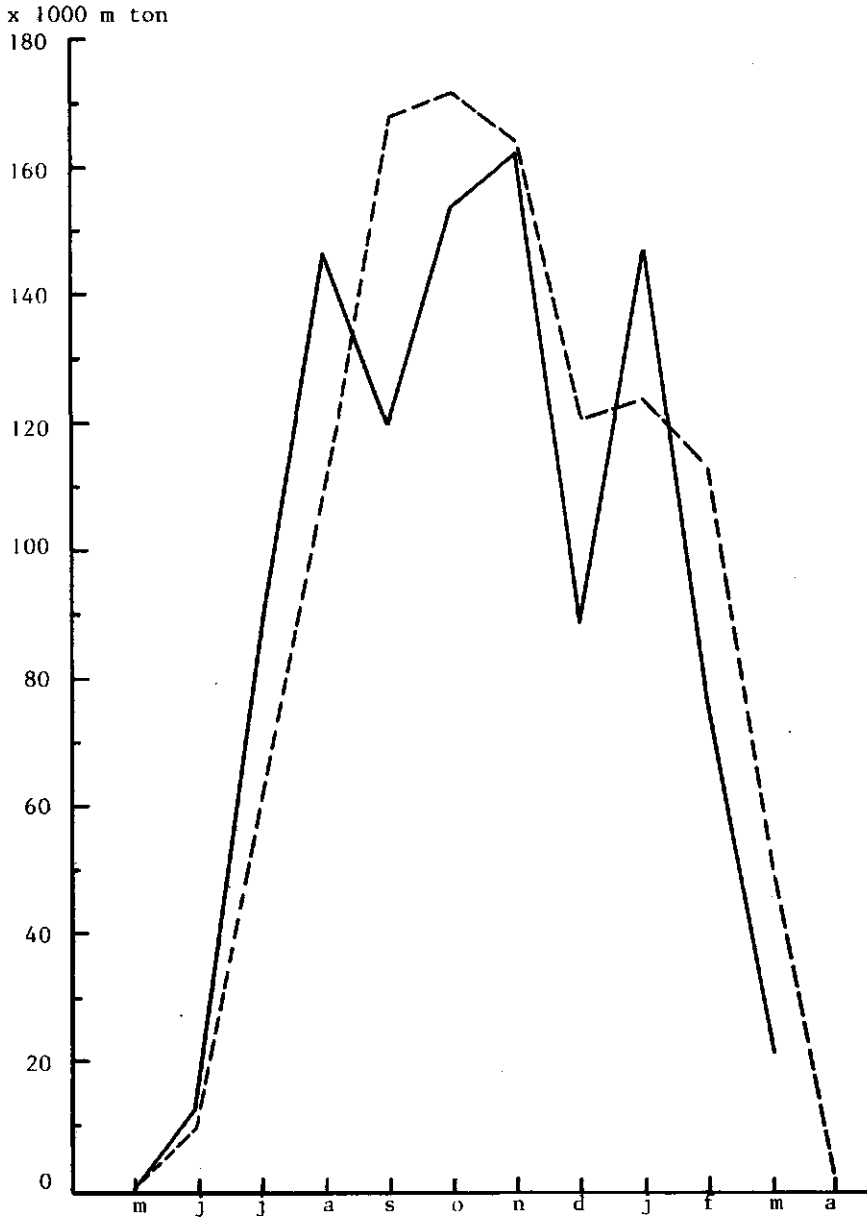
De aanvoer in februari en maart 1974 bleef achter bij het gemiddelde van de voorafgaande vier seizoenen waarbij echter dient te worden bedacht, dat de invloed van het "top-aanvoerseizoen" 1972/73, - hetwelk in afwijking van "normaal" ook in deze maanden een forse stijging liet zien -, in dit gemiddelde nog doorwerkt.

De aanvoer in maart 1974 was vrij gering terwijl in april 1974 geen mosselen meer werden aangevoerd.

Grafiek 1.2 geeft een indruk van de aanvoer in seizoen 1973/74 naar gebied en in totaal, waarbij het verloop van de aanvoer in de twee gebieden duidelijk tot uiting komt: de terugval in september 1973 als gevolg van de cholera-publikaties en in december 1973 met name in de Waddenzee de invloed van de zware storm in november 1973 en de invloed van de gasolieschade.

Het cumulatief verloop van de aanvoer is weergegeven in grafiek 1.3; waarbij het seizoen 1973/74 eveneens is vergeleken met het (cumulatief) gemiddelde van de vier voorafgaande seizoenen.

Grafiek 1.1 Totale Nederlandse aanvoer van consumptiemosselen per maand
 1973/74 t.o.v. 1969/70 t/m 1972/73

— = seizoen 1973/74

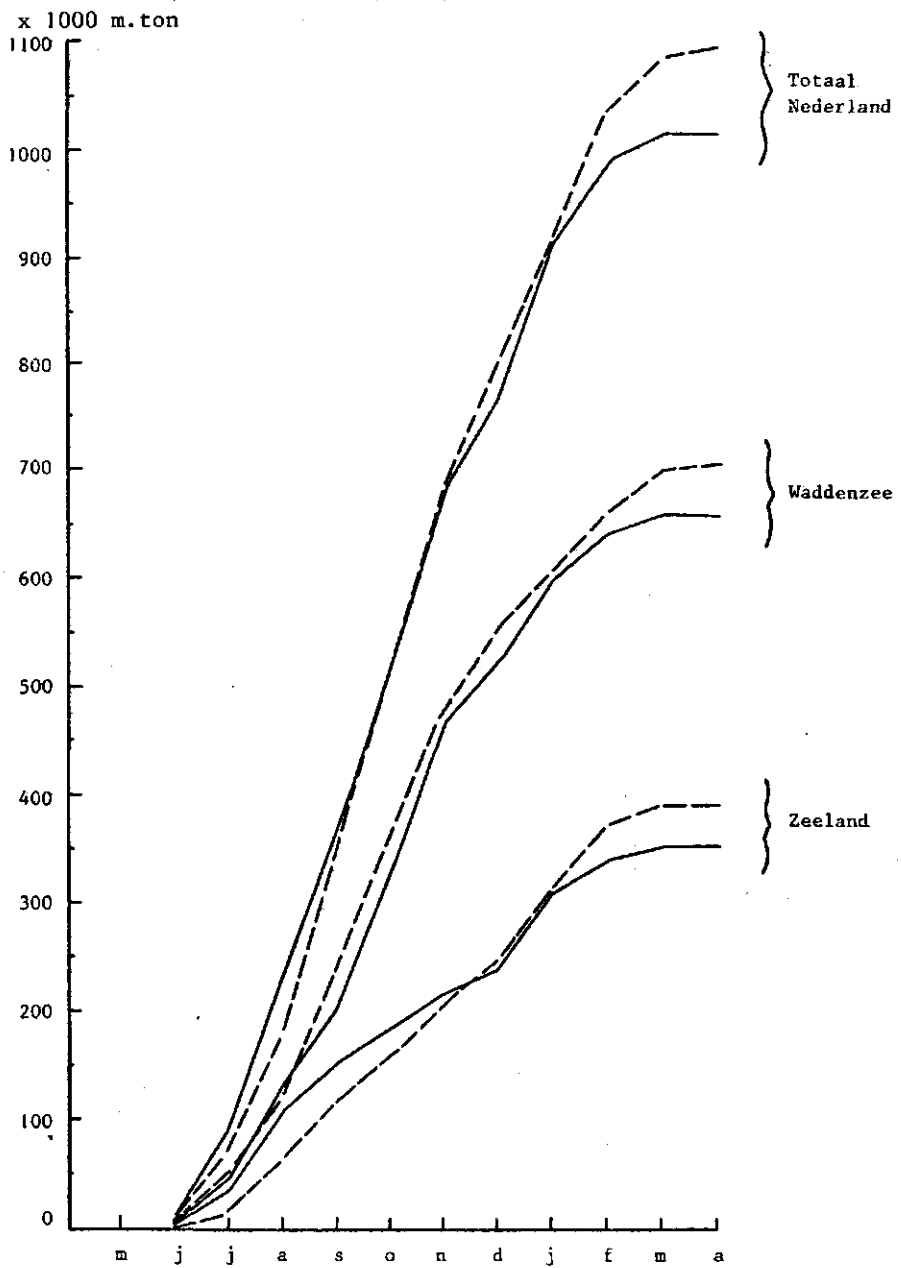
- - - = gemiddelde seizoenen 1969/70 t/m 1972/73

Grafiek 1.2 De aanvoer van consumptiemosselen in het seizoen 1973-74
(naar gebied en in totaal per maand)

x 1000 m.ton

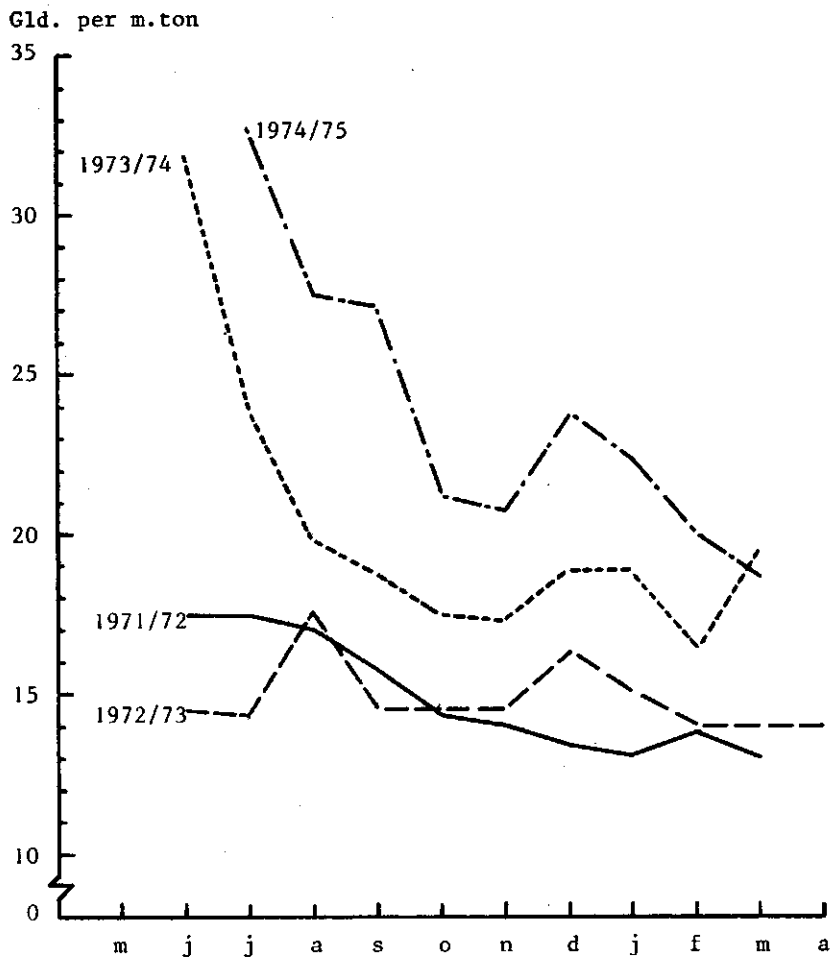

Grafiek 1.3 Totale Nederlandse aanvoer (cumulatief) van consumptiemosselen
1973/74 t.o.v. 1969/70 t/m 1972/73

— = seizoen 1973/74
 - - = gemiddelde seizoenen 1969/70 t/m 1972/73

Grafiek 1.4 Verloop van de gemiddelde prijs per maand 1)

1) Van aan de handel verkochte mosselen.

1.8 Het verloop van de gemiddelde prijs per maand

Uit grafiek 1.4 blijkt, dat de gemiddelde prijzen per maand van aan de handel verkochte mosselen zich in de seizoenen 1971/72 en 1972/73 nauwelijks boven de minimumprijzen bewogen.

De reeds eerder gesignaleerde goede prijzen in de maanden juni t/m augustus 1973 van seizoen 1973/74 blijken hier duidelijk. Ook later in dit seizoen bleven de gemiddelde opbrengstprijzen op een bevredigend niveau.

In december is het - in verband met het in het algemeen qua hoeveelheid matige aanbod en een flinke vraag - normaal dat de prijs weer aantrekt, de laatste drie weergegeven seizoenen maken hierop geen uitzondering. Opvallend is de zich handhavende prijs in januari 1974 (seizoen 1973/74); verklaarbaar door de reeds genoemde sterk teruggevallen aanvoer en export in december 1973 (storm- en gasolieschade).

De minimumprijzen waartegen overkochte partijen door het Mossel Fonds werden ingenomen waren in de diverse seizoenen als volgt:

seizoen 1971/72	:	f 13,--	per mosselton
" "	1972/73	:	f 14,-- per mosselton
" "	1973/74	:	f 14,75 per mosselton
" "	1974/75	:	f 15,75 per mosselton
" "	1975/76	:	f 16,75 per mosselton

1.9 De in- en uitvoer van verse consumptiemosselen

Na seizoen 1970/71 was de invoer van verse consumptiemosselen relatief van weinig betekenis of nagenoeg nihil. Ook in het seizoen 1973/74 werden slechts weinig consumptiemosselen ingevoerd.

Gedurende het seizoen 1974/75 is rond 7 miljoen kg ingevoerd, welke vrijwel uitsluitend door West-Duitsland werden geleverd.

De totale uitvoer in hoeveelheden is in seizoen 1973/74 aanmerkelijk gedaald met ruim 18 miljoen kg t.o.v. 1972/73 (= ruim 29%) en met 10,5 miljoen kg t.o.v. het gemiddelde van de voorafgaande vier seizoenen (= ruim 19%).

Voor België was de uitvoerdaling 4,6 miljoen kg (= + 20%) t.o.v. 1972/73 (t.o.v. vier voorafgaande seizoenen: 1,7 miljoen kg = 8,3%), doch voor Frankrijk lag deze daling op 13,5 miljoen kg (= bijna 35!) t.o.v. seizoen 1972/73 en op 8,3 miljoen kg (= 24,4%) t.o.v. het gemiddelde van de vier voorafgaande seizoenen.

Het totale bedrag voor de uitvoer daalde t.o.v. 1972/73 met + 3 miljoen gulden. Dank zij een gemiddeld ruim 24% hogere uitvoerprijs handhaafde de export naar België zich op ruim 11 miljoen. De teruggang ad. f 3 miljoen werd dan ook veroorzaakt door de aanmerkelijk lagere uitgevoerde hoeveelheid naar Frankrijk, waarvan de gemiddelde prijs toch nog 20% hoger lag dan in seizoen 1972/73.

Tabel 1.8 Invoer en uitvoer van consumptiemosselen in verse toestand (totalen per seizoen)

	1967- 1968	1968- 1969	1969- 1970	1970- 1971	1971- 1972	1972- 1973	1973- 1974	1974- 1975
Invoer								
In mln. kg	13,4	2,8	2,7	7,8	0,2	0,0	1,0	7,0
In mln. gld.	1,5	0,3	0,4	1,5	0,05	0,0	0,1	1,4
Uitvoer								
In mln.kg totaal	54,6	63,7	53,5	46,1	58,1	62,9	44,6	51,5
W.v. naar								
België	21,0	24,3	20,0	17,7	20,6	23,3	18,7	22,4
Frankrijk	33,0	38,8	32,8	27,7	36,5	38,9	25,4	28,6
andere landen	0,6	0,6	0,5	0,7	1,0	0,7	0,5	0,5
In mln.gld.totaal	16,8	19,8	20,8	21,4	21,4	24,5	21,5	30,3
W.v. naar								
België	6,4	7,9	7,8	10,2	9,8	11,2	11,1	16,3
Frankrijk	10,2	11,8	12,6	10,8	11,2	12,9	10,1	13,6
andere landen	0,2	0,2	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,4
Gem.prijs in gld.								
per m.ton								
België	30,47	32,51	39,00	57,63	47,57	48,00	59,25	73,14
Frankrijk	30,90	30,41	38,41	38,99	30,68	33,21	39,79	47,43

Bron: CBS

In het seizoen 1974/75 herstelde met name de uitvoer naar België zich weer, met een goede gemiddelde prijs van f 73,14 per mosselton (ruim 23% hoger dan in seizoen 1972/73). Naar Frankrijk werd ruim 3 miljoen kg meer uitgevoerd, tegen een gemiddelde prijs van f 47,43 (= 19% hoger dan in seizoen 1972/73) doch van een herstel van de uitvoer t.o.v. voorgaande seizoenen was nog slechts gedeeltelijk sprake.

1.10 De export naar België en Frankrijk per maand per seizoen

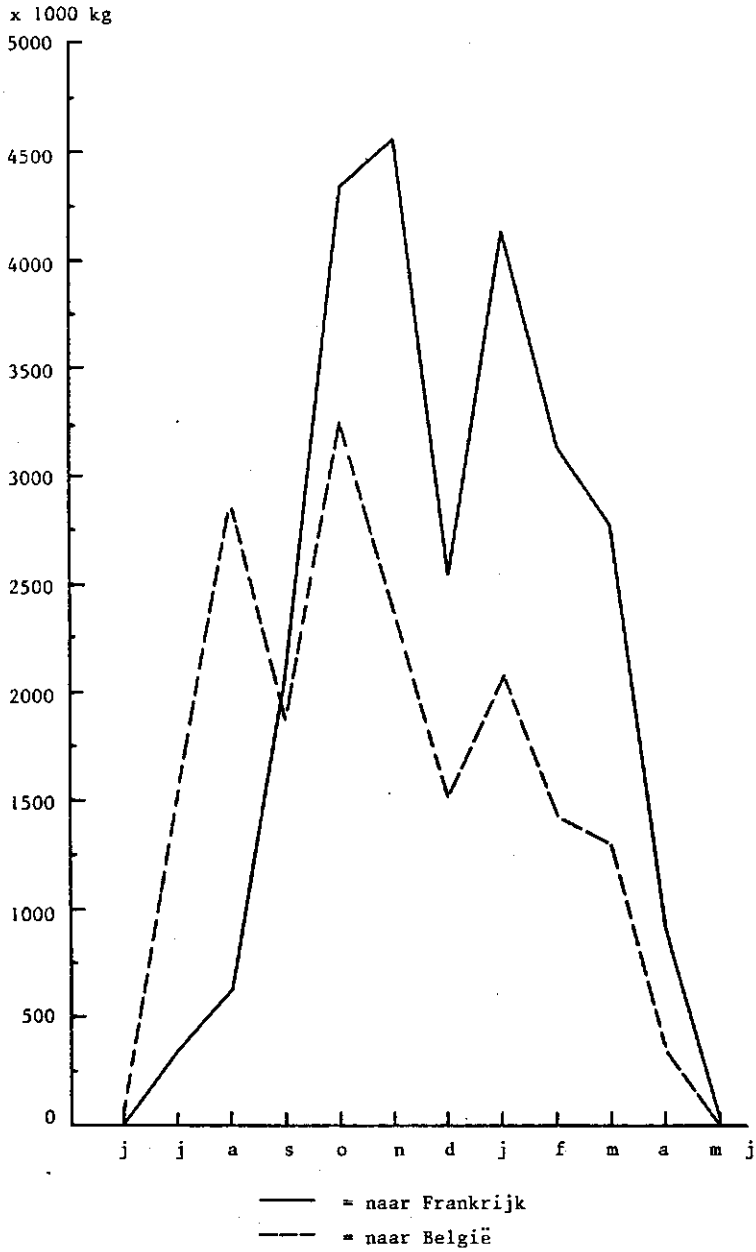
Teneinde enig inzicht te verkrijgen in het verloop van de export naar België en Frankrijk in de loop van de seizoenen zijn de gemiddelde maandcijfers hiervan voor de seizoenen 1972/73 t/m 1974/75 in grafiek 1.5 weergegeven.

De export naar België komt reeds in juli op gang om in augustus reeds vrijwel op het maximum te komen. Gemiddeld blijft dit

Grafiek 1.5 De export van verse consumptiemosselen
 Gemiddelde van de seizoenen 1972-73, 1973/74 en 1974/75

Grafiek 1.6 De export van verse consumptiemosselen in seizoen 1973/74

maximum t/m november gehandhaafd, waarna in december een daling intreedt, welke zich voortzet t/m april, terwijl als regel de export naar België in mei is afgelopen.

De export naar Frankrijk begint als regel pas later (+ september) goed op gang te komen en komt in oktober/november op het hoogtepunt. In alle drie seizoenen daalt de export in de maand december, doch trekt in januari wederom aan. In februari/maart zet de daling in, welke zich in april in versterkte mate voortzet terwijl in mei nog slechts geringe hoeveelheden werden geëxporteerd.

1.11 Het verloop van de export naar België en Frankrijk in seizoen 1973/74

Het seizoenverloop van de export in seizoen 1973/74 (grafiek 1.6), vertoont in het algemeen hetzelfde beeld als het gemiddelde van de seizoenen 1972/73 t/m 1974/75 (grafiek 1.5).

Opmerkelijk is de daling in de export naar België in september 1973 en de uitzonderlijk scherpe daling in december 1973 in de export naar beide landen, veroorzaakt door de gasolieschade in de Oosterschelde, waardoor de handel en de export stil kwam te liggen. In januari 1974 komt hierop de reactie met een grote vraag (met goede prijs), waardoor de export naar Frankrijk weer stijgt tot boven de 4 miljoen kg en naar België tot boven de 2 miljoen kg. De laatste maanden van dit seizoen vertonen wederom het ("normale") beeld van het gemiddelde van de drie seizoenen.

1.12 Het aanbod van consumptiemosselen op de Franse markt

Ruim de helft van het totale aanbod van consumptiemosselen op de Franse markt komt uit eigen aanvoer. Nederland verzorgde in 1973 en 1974 rond 37%, terwijl Spanje voor bijna 8% bijdroeg. De daling in de totale export vanuit Nederland, waarvoor, volgens de huidige publikaties nog geen verklaring is, tekent zich in de cijfers van tabel 1.9 reeds af.

Tabel 1.9 Herkomst en aanbod van consumptiemosselen op de Franse markt (kalenderjaren)

	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974
Hoeveelheid (mln. kg)									
Eigen aanvoer	30,3	35,2	35,2	34,0	33,5	39,8	47,1	41,6	38,0 1)
Invoer: uit Nederland	35,6	34,1	36,3	36,5	29,7	31,1	39,5	30,8	26,6
uit Spanje	2,1	2,8	4,8	4,7	5,9	7,0	6,9	6,6	5,5
uit andere landen	1,7	1,9	1,5	1,4	1,9	1,8	1,7	3,6	2,3
Totaal	69,7	74,0	77,8	76,6	71,0	79,7	95,2	82,6	72,4 1)
Gemiddelde prijs (Fr.fr.p. 100 kg)									
Eigen aanvoer	78	96	104	119	143	119	134	138	136
Invoer: uit Nederland	32	37	41	47	65	51	50	58	79
uit Spanje	77	98	83	80	92	97	107	120	175
uit andere landen	35	40	44	54	55	54	43	56	68

Bron: Statistiques du Commerce Extérieur de la France

(Ministère de l'Economie et des Finances)

"Eurostat" Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen

Jaarverslagen Directie van de Visserijen en P.V.V.

1) Schatting, daar de diverse statistieken betreffende de eigen aanvoer in Frankrijk niet volledig en/of niet gelijklopend zijn; wellicht ook hebben zij niet betrekking op dezelfde soort mosselen.

1.13 De industriële verwerking en het binnenlands verbruik van mosselen

Tabel 1.10 Aankopen van mosselen door de (half-)conservenindustrie (kalenderjaren)

	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974
Aankopen (x 1.000kg)	11768	11708	11518	12339	10686	9253	12777	13002	14194
Uitvoer van mosselcon- serven									
x 1.000 kg	1112	1128	1291	955	1)				
x 1.000 gld.	2700	2900	3400	3000	1)				

1) Niet meer afzonderlijk in de uitvoerstatistiek vermeld

Bron: Jaarverslagen van het Produktschap voor Vis en Visprodukten

De aankopen van mosselen door de (half-)conservensindustrie in het (kalender)jaar 1974 kwamen (qua hoeveelheden) in totaal ruim 9% boven die van 1973.

De uitvoer van conserven van schakel- en weekdieren - totaal van alle soorten - ontwikkelde zich als volgt:

Tabel 1.11 De uitvoer van conserven van schaal- en weekdieren (kalenderjaren)

	1970	1971	1972	1973	1974
Totaal x 1.000 kg	1375	1454	1948	2555	2071
Totaal x mln. gld.	5,0	6,1	8,0	11,5	10,9

Bron: Jaarverslagen van het Produktschap voor Vis en Visprodukten (P.V.V.)

In de jaarverslagen van het P.V.V. wordt voor de jaren 1973 en 1974 als aantal mosselconservenbedrijven vermeld: 6 bedrijven.

Tabel 1.12 Schatting van de binnenlandse afname van verse mosselen

	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974
x 1.000 kg	1658	2634	2000	2280	4000	3900	4850

Bron: Jaarverslagen P.V.V.

Tabel 1.13 Visconsumptie in Nederland in kg (aanvoergewicht) per hoofd van de bevolking

Kalenderjaar	Totaal 1)	Waarvan:	
		schaal- en weekdieren	visconserven
1969	10,9	1,4	1,5
1970	10,5	1,5	1,4
1971	10,8	1,6	1,5
1972	11,6	1,7	1,6
1973	11,4	2,1	1,6
1974	11,5	2,0	1,6

1) Totale consumptie omvat de rubrieken: haring, zeevis, schaal- en weekdieren, conserven, zoetwatervis.

Bron: Jaarverslagen P.V.V.

1.14 Aantal vergunninghouders en aantal bedrijven

Met name voor het seizoen 1973/74 werden door het P.V.V. een ruim aantal vergunningen van "mosselkwekers" die in feite niet of nauwelijks meer als zodanig konden worden beschouwd ingetrokken of bij de vergunning gevoegd van het bedrijf, waarmee in feite de mosselkwekerij werd uitgeoefend.

T.o.v. het daaraan voorafgaande seizoen daalde dan ook het aantal vergunninghouders met 20%. Het aantal bedrijven daalde echter met 9%, veroorzaakt door overgang op palingvisserij, sportvisserij of door sanering.

In de verhouding kleinere, middelgrote en grotere bedrijven wijzigde vrij weinig, hoewel toch uit de groep 0,8 - 1,3% 6 bedrijven zijn verdwenen.

Voor het seizoen 1974/75 is het aantal vergunninghouders wederom verminderd, en wel met 8 bedrijven (= bijna 8%) t.o.v. seizoen 1972/73. In dit seizoen verminderde het aantal bedrijven met 3. (Tabellen 1.14 en 1.15).

Evenals in voorgaande rapporten is als indelingscriterium gehanteerd de produktie-capaciteit van de bedrijven, d.w.z. het aandeel dat een bedrijf heeft gehad in de totale produktie-capaciteit van alle bedrijven tezamen. De berekening is gebaseerd op de aanvoer in de vier voorafgaande seizoenen.

Tabel 1.14 Aantal vergunninghouders in de mosselcultuur

Gevestigd in	1966-	1967-	1968-	1969-	1970-	1971-	1972-	1973-	1974-	1974-
	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1975
Yerseke	93	84	75	68	66	59	59	50	45	
Bruinisse	59	49	49	49	48	44	44	31	27	
Zierikzee	7	8	9	9	9	9	9	9	10	
Tholen	7	5	5	5	5	5	5	3	3	
overig Zeeland	14	10	10	8	6	4	3	2	2	
Totaal Zeeland	180	156	148	139	134	121	120	95	87	
Harlingen	9	6	6	6	6	6	4	4	4	
Wieringen	6	5	5	5	5	5	5	4	4	
Totaal Nrd.-Nederland	15	11	11	11	11	11	9	8	8	
Totaal Nederland	195	167	159	150	145	132	129	103	95	

Bron: Produktschap voor Vis en Visprodukten.

Tabel 1.15 Aantal bedrijven (economische eenheden) in de mosselcultuur

	1966-1967		1968-1969		1970-1971		1971-1972		1972-1973		1973-1974		1974-1975	
	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1971	1972	1972	1973	1973	1974	1974	1975
Aantal vergunninghouders	195	167	159	150	150	145	132	129	129	103	95			
Aantal bedrijven (econ.eenh.)	108	104	104	103	96	92	91	83	80					
Aantal bedrijven met mosselcultuur als hoofdbedrijf	105	104	102	101	96	92	91	83	80					
Waarvan gevestigd in Zeeland	96	95	94	93	89	86	85	77	75					
Waarvan gevestigd in Nrd.Nederland	9	9	8	8	7	6	6	6	5					
Aantal bedrijven (mosselcultuur hoofdbedrijf) met een productiecapaciteit 1) van:														
0 - 0,3%	10	6	4	4	4	4	3	1	3					
0,3 - 0,5%	13	16	11	12	10	12	9	9	7					
0,5 - 0,8%	18	21	21	17	13	12	16	14						
0,8 - 1,3%	46	40	49	50	49	43	39	33						
1,3 - 1,8%	13	15	12	13	13	16	19	18						
meer dan 1,8%	5	6	5	5	7	6	7	8						

1) In procenten van de totale productiecapaciteit, (berekend op basis van de leveringen in de voorafgaande vier seizoenen).

Bronnen: Produktschap voor Vis en Visprodukten; LEI.

1.15 Overzicht van de vloot

Tabel 1.16 Aantal vaartuigen in de mosselcultuur naar thuishaven en motorvermogen (toestand per 31 december)

	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974
Totaal aantal vaartuigen	122	117	113	112	104	103	101	90	87
Waarvan met mosselcultuur als hoofdbedrijf	119	117	111	110	104	103	101	90	87
w.v.uit Zeeland	110	107	103	102	97	97	95	84	82
w.v.uit Nrd.-Nederl.	9	10	8	8	7	6	6	6	5
Met een motorvermogen:									
t/m 99	9	7	6	6	5	5	5	2	2
100 - 159 pk	65	66	58	56	49	47	42	39	30
160 pk en meer	45	44	47	48	50	51	54	49	55

Bronnen: Produktschap voor Vis en Visprodukten
Directie van de Visserijen
LEI

Het verloop van de vloot van de mosselcultuur is gegeven in tabel 1.16.

In de jaren 1970 t/m 1972 bleef het aantal vaartuigen vrijwel constant. Zowel naar aantallen, leeftijd, motorvermogen e.d. waren er weinig wijzigingen. Door enkele incidentele gevallen van vervanging van de motor is het motorvermogen iets toegenomen. In 1973 (seizoen 1973/74) zijn 11 schepen uit Zeeland aan de mosselcultuur onttrokken, in 1974 betrof dit 3 schepen. Een gedetailleerd overzicht van de mosselvloot naar inhoud in brt. motorvermogen en leeftijd van casco en motor is gegeven in bijlage I.

De indeling naar motorvermogen in tabel 1.16 en bijlage I laat zien, dat bij de aanschaf van nieuwe motoren de uitbreiding van het aantal pk's in 1973/74 is begonnen (vnl. in Yerseke).

Latere cijfers tonen aan, dat in 1974/75 en 1975/76 eerst Bruinisse en later Zierikzee zijn gevolgd.

Gezien de aard van de schepen zijn de wijzigingen in bouwjaar van het casco en de inhoud in brt slechts gering (als gevolg van incidentele verlenging van het schip en eventuele uittreding van mosselkwekers).

2. Omvang en methode van het onderzoek

2.1 Bedrijfskeuze en aantal bij het onderzoek betrokken bedrijven

Bij de eerste verslaggeving op basis van fiscale jaarverslagen is de destijds noodzakelijke nieuwe vorm van bedrijfskeuze uitvoerig toegelicht (rapport no. 5.29), zodat thans kan worden volstaan met enkele aanvullende opmerkingen.

De berekende gemiddelden berusten op de cijfers van in principe dezelfde bedrijven. Van één bedrijf in de groep 0,8 - 1,3% waren de fiscale gegevens niet tijdig beschikbaar. Overigens kan worden aangenomen, dat de invloed van het uitvallen van dit bedrijf slechts gering zal zijn, omdat het behoorde tot de groep met het grootste aantal bedrijven (17 i.p.v. de geplande 18).

Gelet op de conclusies in de vorige rapporten t.a.v. de omvang van de gemiddelde afleveringen in mosseltonnen en de technische gegevens van de waargenomen bedrijven t.o.v. het universum kan derhalve wederom worden gesteld dat de uitkomsten representatief kunnen worden geacht.

Van de 33 waargenomen bedrijven wisselden in totaal 4 bedrijven van capaciteitsklasse. Voor 1973/74 werd één bedrijf ingedeeld in een grotere klasse, terwijl 3 bedrijven overgingen naar een kleinere ten opzichte van het voorgaande jaar.

In grafiek 2.1 is de verhouding tussen steekproef en universum grafisch weergegeven. De bedrijven beneden de 0,5% zijn bewust niet opgenomen, daar voor deze bedrijven met een "te kleine" bedrijfsomvang een ruime kans op nevenbedrijfsvoering bestaat, terwijl anderzijds van bedrijven boven 1,8% productiecapaciteit geen gegevens zijn verwerkt, daar het in deze groep vrijwel zonder uitzondering "kweker-handelaars" betreft met een typisch andere bedrijfsvoering en met een kosten- en opbrengsten opstelling (interne verreken-prijzen e.d.) die niet vergelijkbaar is met die van de zuivere kwekers.

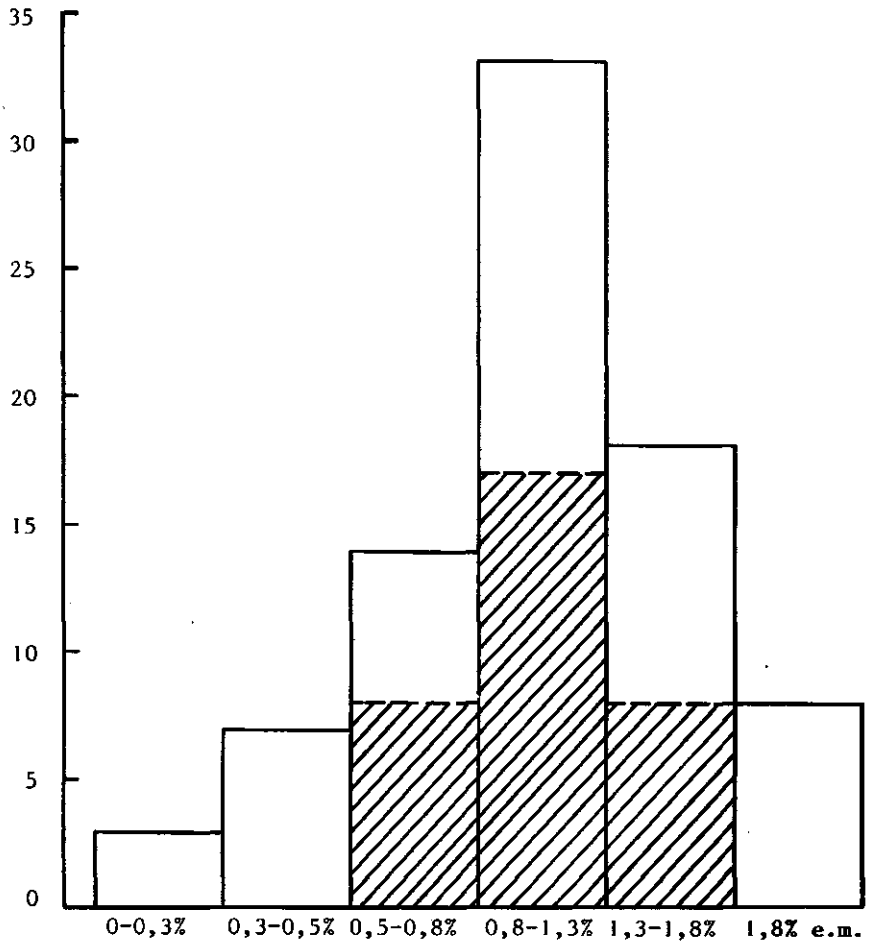
2.2 Methode van onderzoek

Bij de verslaggeving over het seizoen 1971/72 (rapport no. 5.29) voor welk seizoen voor de eerste maal gebruik werd gemaakt van fiscale jaarcijfers is een uitvoerige verantwoording gegeven over de methode van onderzoek (aard van de gegevens, de berekening van de (bruto-) opbrengsten en de gehanteerde kostensplitsing). Behoudens aanpassing van de rente-percentages, vervangingsnieuwwaarden en loonnormen is de methode niet gewijzigd.

Bijlage III geeft een gedetailleerde toelichting op de berekening van kosten en opbrengsten.

Grafiek 2.1 Universum en steekproef - seizoen 1973/74 1)

Aantal bedrijven

1) = aantal bedrijven (economische eenheden)

steekproef

universum

3. Resultaten van het onderzoek

3.1 De gemiddelde bruto- en nettomosselopbrengst per mosselton

Voor het seizoen 1973/74 bedroegen de totale nettoheffingen per mosselton f 1,39. Hiervan bedroegen de kwekersheffingen, geheven door het P.V.V. f 1,- terwijl met andere (administratieve) heffingen, gemiddeld een bedrag ad. f 0,38 à f 0,39 was gemoeid.

De kwekersheffingen bedroegen gemiddeld 5% van de bruto-opbrengstprijzen, terwijl dit in het overproduktieseizoen 1972/73, gedurende hetwelk het Fonds veelvuldig moest ingrijpen, 30% bedroeg.

De heffingen in het seizoen 1973/74 verliepen als volgt: (oorspronkelijke heffing en restitutie achteraf):

voor	21/6 - 1/12-'73:	f 5,- (- 3x f 1,- rest.)	per m.ton
leve-	3/12-'73 - 2/2 -'74:	f 4,- (- 2x f 1,- rest.)	per m.ton
ringen	4/2 - 2/3 -'74:	f 3,- (- 1x f 1,- rest.)	per m.ton
van	11/3 - einde seizoen:	f 2,-	

Saldo kwekersheffing seizoen 1973/74: f 2,- per mosselton

Uitkering na beëindiging seizoen : f 1,- per mosselton

Saldo kwekersheffing : f 1,- per mosselton

In het seizoen 1972/73 bleken de grotere bedrijven gemiddeld een iets hogere opbrengstprijzen per mosselton te kunnen realiseren. In het seizoen 1973/74 was deze zelfs aanmerkelijk hoger (zie tabel 3.1). Opvallend is dat dit voor alle bedrijven in de groep 1,3 - 1,8% gold. Daar het nettoheffingsbedrag in dit seizoen voor alle perioden gelijk was, kan dit slechts gerealiseerd zijn door beter gekozen tijdstippen van levering i.v.m. de vraag (en geboden prijs) op een bepaald moment en/of geleverde betere kwaliteit. Op grond van de in het vorig rapport gevonden correlatie tussen productiecapaciteit en besomming zou de hoogte van de besomming nl. voor $\pm 1/3$ kunnen zijn beïnvloed door deze factoren.

3.2 De opbrengsten per bedrijf

In de groepen 0,5 - 0,8% en 0,8 - 1,3% bedroegen de aangevoerde hoeveelheden in het seizoen 1973/74 63% en 68% van de aanvoer in het voorgaande seizoen van overproduktie. Dank zij een hogere gemiddelde bruto-opbrengstprijzen van \pm f 4,60 resp. f 3,55 méér per mosselton kwam voor deze beide groepen de brutomosselopbrengst op rond f 146.000,- resp. f 219.000,- (d.i. \pm 85% van het seizoen 1972/73).

Waarschijnlijk mede dank zij forse mossel(-zaad)aankopen, ruim het dubbele van het seizoen daarvoor, bereikten de grotere

Tabel 3.1 Bruto- en netto-opbrengstprijs per mosselton, seizoenen 1971/72 t/m 1973/74

	0,5 - 0,8%		0,8 - 1,3%		1,3 - 1,8%	
	1971/72	1972/73	1973/74	1971/72	1972/73	1973/74
Bruto-prijs	14,26	14,41	19,04	14,58	14,50	18,03
Heffing 1)	3,88	4,32	1,38	3,86	4,41	1,38
Netto-prijs	10,38	10,09	17,66	10,72	10,09	16,65
				10,25	10,70	20,13

1) Na aftrek van het achteraf terugontvangen bedrag.

Tabel 3.2 De kostenopbouw 1) in procenten, per produktiecapaciteitsklasse, seizoenen 1971/72 t/m 1973/74

	0,5 - 0,8%		0,8 - 1,3%		1,3 - 1,8%	
	1971/72	1972/73	1973/74	1971/72	1972/73	1973/74
Vaartuigkosten	34	35	41	38	37	40
Personeelkosten	53	49	47	44	46	42
Overige kosten 1)	13	16	12	18	17	18
Totaal 1)	100	100	100	100	100	100

1) Exclusief afleveringskosten.

bedrijven (in de groep 1,3 - 1,8%) 91% van de aangevoerde hoeveelheid van het vorige (top-)seizoen, doch behaalden, dank zij de in verhouding gunstige gemiddelde prijs nog een bijna f 86.000,- hogere bruto-besomming (zie tabel 3.1).

3.3 De kosten per bedrijf

Ten behoeve van een enigszins bruikbaar inzicht in de kostenstructuur is wederom de procentuele samenstelling van de kosten in een drietal rubrieken weergegeven (tabel 3.2). In verband met de grote variatie van de heffingsbedragen die in de onderscheidene seizoenen de verhoudingen scheef trekt, zijn hierbij de bedragen van de heffingen buiten beschouwing gelaten.

Uit de absolute cijfers van tabel 3.3 blijkt, dat bij de kleinere en middelgrote bedrijven het totaal van de vaartuigenkosten met + 25% is gestegen, terwijl deze stijging bij de grotere bedrijven ruim 50% bedroeg. Deze stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door de stijging van de brandstofkosten en de ingecalculerde bedragen voor afschrijving en rente van casco en motor (nieuwe en zwaardere motoren).

De bemanningskosten stijgen in de eerste twee groepen met + 5% (stijging loonnorm), in de groep grotere bedrijven met 14%: stijging loonnorm, gemiddeld meer bemanningsleden (wisseling van bedrijven) en hoger bedrag aan "Wadkosten" (proviand, reisgeld etc.)

De overige kosten vertonen in het algemeen een stijging, waarbij bij de grotere bedrijven de ruime verdubbeling van de post "aankoop mosselen (-zaad)" opvalt.

Tabel 3.2 laat zien, dat de vaartuigkosten + 40% van het totaal van de kosten 1) bedroegen. De personeelskosten blijven in de groepen kleinere en middelgrote bedrijven de belangrijkste kostensoort vormen. Bij de grotere bedrijven daalt dit percentage (ondanks de absolute stijging van 14%) tot 34% i.v.m. de vrij forse absolute stijging van de andere rubrieken.

De overige kosten variëerden van 12% en 18% tot 24% van de totale kosten 1) in de diverse groepen, waarbij dient te worden aangetekend, dat van deze 24% in de groep grotere bedrijven 9% wordt gevormd door de post "aankoop mosselen/-zaad".

3.4 De resultaten per bedrijf

Uit de geschetste ontwikkelingen en uit de cijfers van tabel 3.3 blijkt, dat na het matige seizoen 1971/72 de bedrijfsresulta-

1) Totale kosten: exclusief de afleveringskosten.

Tabel 3.3 Gemiddelde bedrijfsresultaten seizoenen 1971/72, 1972/73 en 1973/74 per productiecapaciteitsklasse

	0,5 - 0,8%			0,3 - 1,3%			1,3 - 1,8%		
	1971/72	1972/73	1973/74	1971/72	1972/73	1973/74	1971/72	1972/73	1973/74
Afleveringen van consumptie- mosselen (in tonnen van 100kg)	7.979	12.274	7.675	11.882	17.821	12.050	16.742	20.008	18.284
Bruto-opbrengst mosselen in gld.	113.750	174.448	146.136	173.224	257.500	218.696	235.105	306.424	392.171
Overige opbrengsten in gld.	5.576	6.033	7.110	2.980	2.451	7.033	828	1.126	4.968
Kosten in gld.									
2. Motorbrandstoffen	4.696	6.876	9.281	7.904	7.911	11.002	8.415	9.649	14.946
3. Dekbehoeften (incl. nav. mid.)	1.112	1.101	1.747	3.553	2.363	2.217	4.064	2.435	3.634
4. Haven-, sluis- en bruggeelden	1.072	702	610	1.027	719	759	540	603	754
5. Onderh./rep. casco + motor	11.281	10.796	16.177	13.065	15.554	18.883	12.929	18.989	27.324
6. Verzekering vaartuig	1.442	1.826	1.777	2.260	3.099	3.027	2.080	3.871	4.128
7. Afschrijving casco en motor	8.313	13.080	14.023	14.814	12.852	16.288	16.631	15.068	25.380
8. Rente casco en motor	4.630	6.286	8.415	6.477	6.738	9.314	6.741	8.144	13.923
Totaal vaartuigkosten	32.546	40.667	52.030	49.100	49.236	61.490	51.400	58.759	90.089
Arbeidsloon	49.266	53.600	56.400	53.745	58.300	61.500	58.224	61.100	68.700
10. Proviant, reisgeld bem., div.	2.444	3.326	3.422	2.658	2.989	2.664	3.828	3.829	5.633
Totaal bemanningskosten	51.710	56.926	59.822	56.403	61.289	64.164	62.052	64.929	74.333
11. Kosten percelen	2.532	3.214	3.361	3.702	4.224	5.262	5.094	6.786	5.040
12. Afleveringskosten	30.968	51.981	10.424	45.881	77.027	16.381	63.494	86.194	24.679
13. Aankopen mosselen (-zaad)	2.339	4.038	1.318	6.763	3.532	4.347	8.791	8.447	19.147
14. Diensten van derden	-	-	50	-	644	676	978	401	3.553
15. Rente mosselevoorraad	3.292	3.800	4.860	4.490	4.379	5.975	5.063	5.082	8.930
16. Algemene kosten	4.271	6.921	6.621	7.597	9.880	10.995	8.931	10.138	15.051
Totale kosten	127.658	167.547	138.486	173.936	210.211	169.290	205.803	240.736	240.822
Netto-overschot	- 8.332	12.934	14.760	2.268	49.740	56.439	30.130	66.814	156.317
Arbeidsopbr. (n.o. + loon)	40.934	66.534	71.160	56.013	108.040	117.939	88.354	127.914	225.017
Toegev.waarde (arb.opbr. + proviant + rente)	50.060	78.270	86.150	68.280	120.660	134.560	102.058	143.040	250.700
Toegev.waarde p. opvarende 1)	18.200	27.500	31.300	22.800	38.900	44.900	31.400	44.000	74.800
Aantal opvarenden	2.775	2.85	2.75	3.00	3.10	3.00	3.25	3.25	3.35
Motor pk	172	180	183	187	185	193	216	215	234
leeftijd in jaren	9,0	8,6	9,1	7,5	9,4	9,1	7,5	8,7	7,0
Casco b.r.t.	51	52	55	63	63	62	74	75	75
leeftijd in jaren	61	55	59	47	51	54	41	42	37
m3 laadruimte	77	81	83	89	89	87	92	90	95
Aantal bedrijven	6	7	8	19	18	17	9	9	8

1) Afgerond.

ten zich in stijgende lijn ontwikkelden, vooral in de groep grotere bedrijven.

Uit de aard der zaak ziet men ook in deze sector van de visserij een jaarlijkse kostenstijging, doch blijkbaar bestonden er mogelijkheden (seizoen 1972/73 zeer grote aanvoer, seizoen 1973/74 minder aanvoer doch redelijk tot goede prijs) om tot een sluitende en zelfs goed rendabele exploitatie te komen.

In tabel 3.4 is de ontwikkeling van de bruto-mosselopbrengst, het netto-overschot en de toegevoegde waarde gegeven.

De toegevoegde waarde is berekend door de opbrengsten te verminderen met alle kosten, voorzover deze aan bedrijfstakken buiten de mosselkwekerij moesten worden vergoed en bestaat derhalve uit arbeidsloon, proviand en netto-resultaat.

Deze toegevoegde waarde per bedrijf variëerde in het seizoen 1973/74 van de kleinere naar de grotere bedrijven van ca. f 86.000,- via f 135.000,- naar f 250.000,- en lag voor alle groepen aanmerkelijk hoger dan in het daaraan voorafgaande seizoen. Ook de toegevoegde waarde per opvarende ontwikkelde zich in gunstige zin nl. tot resp. ca. f 31.000,-, f 45.000,- en f 75.000,-.

Tabel 3.4 Samenvatting van de gemiddelde bedrijfsresultaten
1968/69 t/m 1973/74 (in f 1.000,-; uitsluitend in
Zeeland gevestigde bedrijven) 1)

	Productiecapaciteit		
	0,5 - 0,8%	0,8 - 1,3%	1,3 - 1,8%
Bruto-mossel- opbrengst			
1968/1969	131,5	147,4	226,5
1969/1970	111,8	178,3	278,7
1970/1971	106,9	177,9	358,7
1971/1972	113,8	173,2	235,1
1972/1973	174,4	257,5	306,4
1973/1974	146,1	218,7	392,2
Netto-over- schot			
1968/1969	37,0	33,7	100,6
1969/1970	27,4	75,5	149,0
1970/1971	28,5	75,8	227,2
1971/1972	8,3	2,3	30,1
1972/1973	12,9	49,7	66,8
1973/1974	14,8	56,4	156,3
Toegevoegde waarde per bedrijf			
1968/1969	83,2	89,1	160,8
1969/1970	76,9	133,3	219,7
1970/1971	72,4	130,5	290,3
1971/1972	50,0	68,3	102,1
1972/1973	78,3	120,7	143,0
1973/1974	86,2	134,6	250,7
Toegevoegde waarde per opvarende			
1968/1969	27,7	24,7	43,5
1969/1970	27,4	40,4	56,3
1970/1971	22,6	43,7	86,0
1971/1972	18,2	22,8	31,4
1972/1973	27,5	38,9	44,0
1973/1974	31,3	44,9	74,8

1) T/m 1970/1971 op basis van bedrijfseconomische boekhoudingen;
in 1971/1972 en later op basis van fiscale gegevens.

4. De financiële positie van het mosselbedrijf

Van de 34 waargenomen bedrijven stonden van 31 bedrijven, behalve de verlies- en winstrekeningen, eveneens de balansen ter beschikking. Op grond van de balansgegevens was het mogelijk om enkele belangrijke kenmerken van de financiële positie van de mosselkwekerijen aan te geven.

Om diverse redenen is het duidelijk dat een vrij grote spreiding in aard en samenstelling van de cijfers aanwezig kan zijn:

1. diverse verschillende afschrijvingsmethoden binnen het fiscaal toelaatbare;
2. verschillende balansindelingen qua rubrieken en onderbrenging van posten in deze rubrieken bij de diverse boekhoudbureaus;
3. uit de aard der zaak een momentopname (ultimo boekjaar resp. kalenderjaar).

Wat betreft de activa stonden te weinig gegevens ter beschikking voor een waardering op bedrijfseconomische basis. Desondanks kunnen de cijfers in tabel 4.1 een indicatie geven van de - relatief gunstig te achten - financiële positie van de mosselkwekerijen.

Tabel 4.1 Gemiddelden van fiscale balansen
per ultimo seizoen 1973/74 x 1.000 gld.

	0,5 - 0,8%	0,8 - 1,3%	1,3 - 1,8%
Fiscale boekwaarde schepen	30	40	75
Gebouwen, overige duurz. activa	3	10	21
Spaarrekgn, depos. rekgn. deelnemingen	51	99	137
Lening u/g	1	5	6
Vorderingen	10	6	15
Liquide middelen	35	55	21
Totaal	130	215	275
Fiscaal verm.firmanten	118	196	210
Crediteuren	8	7	23
Bank	-	-	18
Lening σ /g	4	12	24
Totaal	130	215	275
Eigen verm. in % van totaal vermogen	90%	90%	75%
Liquiditeitsratio (+)	12	8	4

De verhouding eigen vermogen t.o.v. het totaal vermogen bleek gunstig te liggen nl. 90% voor de kleinere en middelgrote en 75% voor de grotere bedrijven.

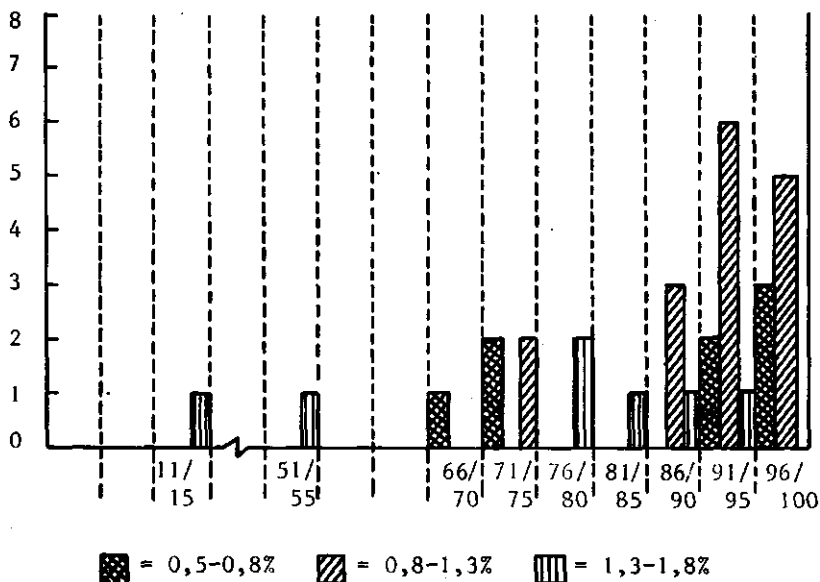
Hier komt nog bij dat de fiscale boekwaarde van de activa veelal beneden de bedrijfseconomische ligt. Dientengevolge zal het percentage eigen vermogen op bedrijfseconomische basis in de meeste gevallen nog gunstiger zijn dan uit het onderhavige onderzoek blijkt.

Bovendien komt het voor dat vennootschappen onder firma regelmatig worden "gedraineerd", m.a.w. de aanwezige liquide middelen worden voorzover in het bedrijf niet nodig overgeheveld naar de firmanten. Van de privé-situatie op financieel gebied zijn geen gegevens bekend. Verwacht kan echter worden dat de verhouding eigen vermogen/totaal vermogen, rekening houdend met deze cijfers, gunstiger zou uitkomen. Voorzover de aan het bedrijf onttrokken liquiditeiten in de privé-sfeer in liquide, dan wel op korte termijn opvraagbare vorm worden aangehouden brengt dit uiteraard ook de hieronder genoemde liquiditeitsratio op een hoger niveau.

In grafiek 4.1 is de spreiding van het percentage eigen vermogen t.a.v. het totaal vermogen weergegeven.

Grafiek 4.1 De spreiding van het percentage eigen vermogen

Aant.bedr.

De grafiek toont aan dat 3 van de 31 bedrijven beneden 70% eigen vermogen ligt (dus 90% van de waarnemingen boven 70% eigen vermogen).

Boven 85% eigen vermogen ligt + 70% van de waarnemingen, terwijl boven 90% eigen vermogen + 50% aan de waarnemingen voorkomt.

Eveneens blijkt uit de grafiek hoe de percentages over de drie bedrijfsomvangsgroepen gespreid liggen.

De liquiditeitsratio - het vermogen om op korte termijn aan de (kort-)lopende betalingsverplichtingen te kunnen voldoen - is berekend als volgt:

totaal : Kas, Bank, Giro, + vorderingen + spaarrekeningen

totaal : crediteuren + lopende rekening bank

Deze liquiditeitsratio was op zichzelf gunstig en liep af van kleinere naar grotere bedrijven.

Samenvattend kan worden gesteld dat de mosselkwekerij ultimo seizoen 1973/74 een solide financiële positie vertoonde.

Summary

In the season 1973/74 total production of mussels dropped from 156,900 metric tons in 1972/73 to 101,300 metric tons. Of this total production 35,300 tons were delivered from the Zeeland area and 66,100 tons from the Waddensea. Some 9,400 tons remained unsold and were withdrawn by the Fund (51,000 tons in 1972/73).

The average auction price increased from Dfl. 15.17 to Dfl. 19.05; + 26%.

Total exports dropped by 29% from 62,900 metric tons to 44,600 metric tons in the season 1973/74. Exports to France decreased from 38,900 tons to 25,400 tons (= 35%). In France, the most important consumer country, imports from the Netherlands still provided for about 37% in the total supply in the years 1973 and 1974 (1971 and 1972 : 40%).

In the season 1973/74 the average export price for Belgium rose by 23% and for France by 20%.

In spite of the higher export prices total value of the exports dropped from 24,5 million guilders in the season 1972/73 to 21,5 million guilders in 1973/74, due to the decrease of the export quantity.

The number of firms and ships showed a decrease of about 9% in the season 1973/74. At the end of 1973 83 firms which owned 90 ships were occupied in the mussel culture.

The average results (net-profit) of the enterprises rose by 10% for the smaller and medium enterprises and even by about 75% for the larger enterprises as compared with 1972/73, mainly due to higher average auction price.

In 1973/74 the net value added pro enterprise rose by 10%, 12% and 76% for the smaller-medium and larger enterprises respectively, to reach 86,200, 134,600 and 250,700 guilders. The value added pro crew-member rose to Dfl. 31,300, 44,900 and 74,800.

The season 1973/74 showed, - in general - sufficient and especially for the larger enterprises, even favourable results.

AVERAGE RESULTS PER ENTERPRISE (x 1.000 Dutch guilders)

	Production capacity 1)		
	0,5 - 0,8%	0,8 - 1,3%	1,3 - 1,8%
Gross receipts			
1968/1969	131.5	147.4	226.5
1969/1970	111.8	178.3	278.7
1970/1971	106.9	177.9	358.7
1971/1972	113.8	173.2	235.1
1972/1973	174.4	257.5	306.4
1973/1974	146.1	218.7	392.2
Net profit			
1968/1969	37.0	33.7	100.6
1969/1970	27.4	75.5	149.0
1970/1971	28.5	75.8	227.2
1971/1972	- 8.3	2.3	30.1
1972/1973	12.9	49.7	66.8
1973/1974	14.8	56.4	156.3
Value added per enterprise			
1968/1969	83.2	89.1	160.8
1969/1970	76.9	133.3	219.7
1970/1971	72.4	130.5	290.3
1971/1972	50.0	68.3	102.1
1972/1973	78.3	120.7	143.0
1973/1974	86.2	134.6	250.7
Value added per crew-member			
1968/1969	27.7	24.7	43.5
1969/1970	27.4	40.4	56.3
1970/1971	22.6	43.7	86.0
1971/1972	18.2	22.8	31.4
1972/1973	27.5	38.9	44.0
1973/1974	31.3	44.9	74.8

1) As a percentage of the total production capacity.

Bijlage 1 Vlootoverzicht, seizoen 1973/74 (toestand per 31 december 1973)

Thuishaven	Letterteken	Totaal aantal bedrijf- vtn	Inhoud casco in BRT					Bouwjaar casco									
			20- 29-	30- 39-	40- 49-	50- 59-	60- 69-	70- 79-	vóór 1920	1920- 1929-	1930- 1939-	1940- 1949-	1950- 1959-	1960- 1969	1970 en later		
Bruinisse	BRU	25	-	1	6	6	3	5	6	6	10	10	2	2	2	1	-
Harlingen	HA	3	1	2	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-
Hontenisse	HON	2	2	1	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Tholen	TH	2	2	1	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Vieringen	WR	3	3	-	1	1	1	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-
Yerseke	YE	39	43	-	2	3	9	14	8	7	23	7	5	1	4	1	2
Zierikzee	ZZ	9	10	1	1	2	2	3	-	1	4	2	1	-	3	-	-
Totaal		83	90	3	7	14	18	21	13	14	42	20	12	3	9	2	2

Thuishaven	Letterteken	Motorvermogen in pk							Bouwjaar motor					
		70- 99	100- 129	130- 159	160- 189	190- 219	220- 249	250 250 e.m.	vóór 1950	1950- 1954	1955- 1959	1960- 1964	1965- 1969	1970 en later
Bruinisse	BRU	-	3	10	3	3	7	1	1	3	3	9	8	3
Harlingen	HA	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Hontenisse	HON	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Tholen	TH	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	1	-
Vieringen	WR	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	1	2	-
Yerseke	YE	1	2	14	5	11	6	4	1	-	10	16	10	6
Zierikzee	ZZ	-	-	3	2	3	2	-	-	2	2	5	1	-
Totaal		2	7	31	12	18	15	5	3	5	18	33	21	10

Bronnen: Produktschap voor Vis en Visprodukten. Directie van de Visserijen; LEI.

Bijlage 2. Het aantal mosselkwekerijen 1) per groep per plaats (1973/74)
(alleen voorzover mosselkwekerij hoofdbedrijf)

Groep 2)	Totaal aantal		Waarvan deelnemers	
	totaal	per plaats	totaal	per plaats
I	0 - 0,3%			
	a. Zeeuwse bedrijven	3	2.YE-1 BRU	-
	b. Noord-Ned.bedrijven	-		
II	0,3 - 0,5%			
	a. Zeeuwse bedrijven	5	2.BRU-1 HON- 2.YE	-
	b. Noord-Ned.bedrijven	2	2.WR	-
III	0,5 - 0,8%			
	a. Zeeuwse bedrijven	12	6.BRU-5. YE- 1.HON	8 4.BRU-4 YE
	b. Noord-Ned.bedrijven	2	1.HA, 1. WR	-
IV	0,8 - 1,3%			
	a. Zeeuwse bedrijven	31	11.BRU-2. TH- 15.YE-3.ZZ-	17 7.BRU-1 TH-7.YE- 2.ZZ
	b. Noord-Ned.bedrijven	2	2.HA	-
V	1,3 - 1,8%			
	a. Zeeuwse bedrijven	18	5.BRU- 8.YE-5.ZZ	8 2.BRU-2. ZZ4.YE
	b. Noord-Ned.bedrijven	-		-
VI	meer dan 1,8%			
	a. Zeeuwse bedrijven	8	7.YE-1.ZZ	-
	b. Noord-Ned.bedrijven	-		-
	Totaal			
	a. Zeeuwse bedrijven	77		33
	b. Noord-Ned.bedrijven	6		-
	Totaal-generaal	83		33

1) Aantal bedrijven in de zin van economische eenheden.

2) Productiecapaciteit in procenten van de totale productiecapaciteit (op basis van leveringen in de voorafgaande vier seizoenen).

Bronnen: Produktschap voor Vis en Visprodukten; LEI.

Bijlage 3 Toelichting op de berekening van kosten en opbrengsten

De bedrijfsopbrengsten en -kosten zijn sinds 1971/72 gebaseerd op de gegevens van de fiscale boekhouding van de bedrijven en berekend zoals hieronder is aangegeven. Hierbij moet rekening worden gehouden met de omstandigheid, dat bij de bedrijfseconomische boekhouding van het LEI vóór 1971/72 opbrengsten en kosten, die betrekking hadden op nevenwerkzaamheden zijn geëlimineerd, zodat daar vermelde opbrengsten-en kostenbedragen slechts de aan het mosselkwekersbedrijf toe te rekenen grootheden betroffen. De betekenis van deze nevenwerkzaamheden was overigens vrij gering.

Thans zijn de uitkomsten van de nevenbedrijven voor zover zij al aanwezig waren in het totaal begrepen.

1. Bedrijfsopbrengsten

a. Bruto-opbrengst mosselen

Dit betreft de opbrengsten van de door de kwekers via de veiling verkochte mosselen. In deze opbrengst zijn daarnaast begrepen de verkopen van mosselzaad door sommige kwekers aan andere kwekers. Deze opbrengsten vormen slechts een klein gedeelte van de totale bedrijfsopbrengsten en kwamen slechts incidenteel voor in de groepen kleinere en middelgrote bedrijven. Eventuele kwaliteitskorting is in mindering op de opbrengst gebracht.

b. Overige opbrengsten

Deze post omvat de ontvangsten aan visloon, vracht- en vaarloon enz. Deze opbrengsten zijn bij de fiscale opstelling derhalve niet geëlimineerd omdat anderzijds ook niet de hiervoor gemaakte kosten konden worden afgezonderd.

2. Motorbrandstoffen

Deze post omvat de kosten voor gas- en smeerolie in het desbetreffende seizoen.

3. Dekbehoeften

De kosten voor dekbehoeften omvatten de uitgaven voor verwarming en verlichting, de aanschaf van rieken, bezems e.d. benevens de kosten voor eventueel aanwezige navigatiemiddelen (voornamelijk afschrijvingen op echoloden en rader).

De veelal in de fiscale boekhoudingen voorkomende post: "scheepsbenodigheden" is eveneens hieronder opgenomen.

4. Haven-, sluis- en bruggelden

Dit zijn de uitgaven voor havengelden, benevens uitgaven die verband houden met het passeren van bruggen en sluisen gedurende de vaart naar en van de Waddenzee, voorzover zij afzonderlijk in de fiscale jaarstukken voorkwamen.

5. Onderhoud en reparatie casco en motor

Bij de fiscale cijfers zijn de opgegeven uitgaven per boekjaar (of kalenderjaar) aangehouden. De kosten per bedrijf, waarin tevens opgenomen die voor lieren, losinstallaties, e.d. lopen vrij sterk uiteen, ook binnen eenzelfde groep. Dit wordt mogelijk veroorzaakt door het feit dat op verschillende vaartuigen de werkzaamheden ten dele door de bemanning zelf worden uitgevoerd.

Bij de fiscale gegevens zijn de onderhoudskosten voor casco en motor niet afzonderlijk vast te stellen.

Bijlage 3 (1e vervolg)

6. Verzekering vaartuig

Deze kosten, bestaande uit de gemiddeld per bedrijf uitgegeven verzekeringspremie, vertonen een vrij grote spreiding. Mogelijk waren verschillende vaartuigen enigermate onderverzekerd. Ook het verzekerde risico zal niet bij alle vaartuigen gelijk zijn.

7. Afschrijving op casco en motor

Op casco en motor is afgeschreven op basis van de vervangings-nieuwwaarde. Deze waarde is berekend aan de hand van de bruto-inhoud van de casco's en het motorvermogen.

Volgens de gegevens waarover het LEI beschikt, mede ontleend aan opgave van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat, was deze vervangings-nieuwwaarde:

	1970/71	1971/72	1972/73	1973/74
Voor het casco - per b.r.t	2836	3219	3535	4015
Voor de motor - per pk:				
langzaamlopers	675	766	845	955
snellopers	450	511	560	635

Van de vervangingswaarde van het casco werd afgeschreven:

- 5,1% bij een ouderdom t/m 10 jaar;
- 3,0% bij een ouderdom van 11 t/m 25 jaar;
- 2,0% bij een ouderdom van meer dan 25 jaar.

Van de vervangingswaarde van de motor werd afgeschreven:

langzaamlopers	snellopers
8,0% t/m 10 jaar	12,5% t/m 6 jaar
4,0% van 11 t/m 15 jaar	6,25% van 7 t/m 10 jaar
3,0% van 16 jaar en ouder	4,0% van 11 jaar en ouder

8. Rente over het in het vaartuig geïnvesteerde vermogen

Deze rente, à 7% in 1970/71, 6,7% in 1971/72, 6,8% in 1972/73 en 7,6% in 1973/74 is berekend over 45% van de vervangingsnieuwwaarde van casco en motor binnen de economische levensduur (casco's 25 jaar, motoren 15 jaar bij de langzaamlopers en 10 jaar bij de snellopers) en over 20% van die waarde daarna.

9. Arbeidsloon

De aangewende arbeid betreft voornamelijk onbetaalde arbeid van eigenaren en familie. Voor een juiste beoordeling van deresultaten dient echter voor alle arbeid een beloning in de kosten te worden opgenomen. Bij de bedrijfs-economische boekhoudingen vóór 1971/72 was dit mogelijk op basis van een gedetailleerde tijdschrijving en gegevens t.a.v. het loonniveau van betaalde arbeidskrachten.

Voor dit rapport is bij de deelnemers geïnformeerd naar het aantal personen dat als regel aan boord is. Dit aantal personen (eigen + vreemd personeel) vermenigvuldigd met het gemiddeld jaarloon - inclusief sociale voorzieningen - leverde de totale loonpost op.

Bijlage 3 (2e vervolg)

De gemiddelde beloning van betaalde arbeidskrachten - inclusief sociale voorzieningen - kon op basis van een aantal gegevens worden berekend op:

voor seizoen 1970/1971 f 304,85 bruto per week;
voor seizoen 1971/1972 f 344,50 bruto per week;
voor seizoen 1972/1973 f 361,75 bruto per week;
voor seizoen 1973/1974 f 394,30 bruto per week.

Uitdrukkelijk zij hier vermeld, dat de waardering van de post arbeidsloon niet berust op een gedetailleerde tijdschrijving, doch (slechts) op een geschatte gemiddelde bemanning.

10. Proviand, reisgeld bemanning en diversen

Bij de fiscale gegevens zijn deze kostenfactoren soms niet afzonderlijk bekend. Het betreft de kosten voor reizen over land naar en van de Waddenzee en de kosten voor proviand, bedrijfskleding, e.d. voorzover zij afzonderlijk bekend waren.

Voor de berekening van de toegevoegde waarde is het gedeelte "proviand" geschat op + 50%.

11. Kosten van percelen

Deze post omvat de voor de percelen betaalde pacht. De kosten voor bakens en zout kwamen slechts in enkele gevallen afzonderlijk voor en zullen voor het merendeel van de bedrijven zijn begrepen onder "algemene kosten".

12. Afleveringskosten

Deze kosten omvatten de heffingen t.b.v. het Produktschap en Visserij-schap, Propagandafonds, Mosselkwekersfonds (onder aftrek van de terugontvangen bedragen) alsmede, wanneer afzonderlijk opgegeven, de loskosten.

13. Aankoop mosselen (-zaad)

Deze post kwam bij de kleinere en middelgrote bedrijven incidenteel voor, bij de grotere bedrijven bij vrijwel alle bedrijven.

14. Diensten van derden

De post "diensten van derden" kwam slechts bij enkele bedrijven voor en betrof in die gevallen vracht- en vaarloon.

15. Rente mosselvoorraad

Uit vroegere berekeningen is gebleken, dat ongeveer de helft van de vaartuig- en personeelskosten wordt gemaakt zonder dat daar direct een opbrengst tegenover staat. Deze kosten, vermeerderd met de kosten van percelen, die van aankopen van mosselzaad en halfwasmosselen en de helft van de algemene kosten, kunnen dus worden beschouwd als zijnde op het een of andere ogenblik geïnvesteerd in de mosselvoorraad. Met een tweejarige kweekduur als uitgangspunt is de gemiddelde investering tweemaal het per seizoen geïnvesteerde bedrag gedeeld door twee, dus juist de investering per seizoen. Over dit bedrag is de rente berekend (à 7% in 1970/71, 6,7% in 1971/72, 6,8% in 1972/73 en 7,6% in 1973/74 en als kosten opgevoerd.

16. Algemene kosten

De algemene kosten omvatten administratiekosten, contributies en abonnementen, kosten voor zakenreizen, kosten van loodsen, schuren e.d., alsmede betaalde autokosten (onder aftrek van fiscaal privé-gedeelte). Voor afschrijving op een auto is een geschat gedeelte voor het bedrijf opgenomen.

